

ד. מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין — בשם רב אמרו: יש במתנה זו כח כפול, כח מתנת שכיב מרע, שמועילה כשאמר 'הלואתי לפלוני' [אף ללא קנין 'מעמד שלשתן'], וכח מתנת בריא — שאם עמד אינו יכול לחזור בו. ושמואל נסתפק לומר שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה. לשיטת רשב"ם ורבנו תם, לדברי שמואל חוששים שמתנה זו מבוטלת לגמרי. והתוס' חולקים וסוברים שאין הקנין מגרע כחו ולא מוסיף לו כח לחזור בו כשעמד אלא אם כתב שטר וכתב בו את הקנין, ובוה נחלקו רב ושמואל — בשטר שכתוב בו קנין. אם הקנין נעשה בלשון יפוי כח על מתנת שכיב מרע — מודה שמואל שמתנתו מועילה, אך אם עמד — חוזר. התוס' פסקו כשמואל (וכ"נ בטשו"ע — רנ"ט יז), אך הביאו מרבנו תם שפסק כרב, כי שמואל עצמו מסופק בדבר.

דפים נה — נו

ק. נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין — האם היא גובה תוספת כתובה? ומה הדין בנכנסה לחופה ולא נבעלה? כאמור למעלה, לדברי רבי אלעזר בן עזריה אלמנה או גרושה מן האירוסין אינה גובה תוספת כתובה, שלא כתב לה אלא על מנת לכנסה. ונחלקו רב ורבי נתן האם הלכה כמותו או כחכמים. וכן נחלקו רבי חנינא ורבי ינאי. רב(י) ושמואל פסקו כראב"ע, ורב נחמן אמר אין הלכה כמותו. [ונהרדעי אמרו בשמו הלכה כראב"ע]. והסיקו הלכה למעשה כרבי אלעזר בן עזריה. אעפ"י שהלכה כראב"ע, אפשר שכנסה נשתעבדו הנכסים משעת כתיבה דאירוסין. כן נסתפקו בירושלמי י.א. נסתפק רבין בנכנסה לחופה ולא נבעלה, ומת — האם לראב"ע גובה התוספת אם לאו. ורב אשי נסתפק, אם תמצוי לומר חיבת חופה קונה ויש לה, כיצד הדין בנכנסה לחופה ופירסה נדה, שמא כיון שאינה ראויה לביאה אין לה. ועלה ב'תיקו'.

דף נו

קא. א. האם זמן חופה וביאה בלילה דוקא?
 ב. האם רשאי אדם לייחד מטלטלין לכתובת אשתו?
 ג. מי שפרע מקצת חובו — האם יכול לחייב את המלוה להחליף את השטר הראשון או יכול הלה לומר לו אכתוב לך שובר ולא אחליף?
 ד. האם עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה?
 א. אסור לשמש מיטתו ביום. ואמר רבא: אם היה בבית אפל — מותר. [ותלמיד חכם שאינו בא להמשך בכך, הרי זה מאפיל בטליתו ומשמש. ואין נזקקין לדבר זה אלא מפני צורך גדול. ודרך קדושה לשמש באמצע הלילה. לשון הרמב"ם איסור"ב כא, י. ויש מפרשים שהקלו בת"ח לפי שאין לו זמן פנוי].
 וכיון שדרך ביאה בלילה, וסתם חופה לביאה היא, גם דרך חופה להיות בלילה ולא ביום. יש מי שכתב שאין לקדש בלילה, כשם שאין מסדרים גט בלילה (ע' בשו"ת הרא"ם ח"ב לה). וכבר דנו בספרי האחרונים אם זהו דין לכתחילה ומדרבנן, ואם רק בקדושי שטר [דומיא דגט], או אף בקדושי כסף. (ע' שער המלך ריש הלכות גרושין; רב פעלים ח"א אה"ע ו).

ב. אין עושים כתובת אשה מטלטלין (= לייחד לה מטלטלין לכתובתה) מפני תיקון העולם (שמא יאבדו או יפחתו דמיהם). במה דברים אמורים, בשלא קבל עליו אחריות אונסין, אבל קיבל עליו אחריות — עושים. רבי יוסי אוסר אפילו קבל עליו אחריות, שהרי אין דמיהם קצובים והם פוחתים, ואינה סומכת דעתה. (ואם קבל עליו אחריות אם יאבדו או יזולו — רשאי. עתוס').

ג. מי שפרע מקצת חובו — רבי יהודה אומר: יחליף השטר (ויכתבו לו עדים שטר אחר מן הזמן הראשון. ורב פסק שאין העדים יכולים לכתוב לו שטר חדש מן הזמן הראשון, אלא בית דין בלבד יכול לעשות כן. עפ"י ב"ב קע). רבי יוסי אומר: רשאי לכתוב לו שובר (כדי שיהא הלה זריז לפרוע הכל. כן מסקנת הסוגיא שם). [לדברי אביי יש לחלק בין אם פרעו ממש, ובין אם לא פרעו אלא שמוחל לו על מקצת וכותב 'התקבלתי', שבוה מודה רבי יהודה שרשאי לכתוב שובר. ורבי ירמיה אינו מחלק בדבר, גזרה שובר זה אטו שובר זה].

להלכה כותבים שובר. ואם המלוה רוצה להחליף אין העדים רשאים לכתוב לו שטר אחר מהזמן הראשון, אלא בית דין בלבד. (ח"מ נד, א).

ד. לדברי רבי יהודה, עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, ולכן אעפ"י שסובר רבי יהודה המתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבמזון תנאו קיים — בדרבנן תנאו בטל. ודוקא בכגון כתובה שהיא מצויה לכל, אבל לענין אכילת פירות שאינם מצויים לכל, לא עשו חיזוק. ובדמאי סובר רבי יהודה שלא עשו חכמים חיזוק לדבריהם, שלכך האמין לחמרים שנכנסו לעיר שיעידו אלו על אלו ואין לחוש לגומלים — כי בספק דבריהם לא עשו חיזוק (אביי) או משום שבדמאי הקילו יותר (רבא). לשיטת רבי מאיר, מצינו שבקנס עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה. ובענין איסור — כשל תורה. ובדבר שאינו קנס ולא איסור — לא עשו חיזוק כלל. (עפ"י תוס').

דפים נו — נז

קב. א. האם ניתן לפחות לבתולה ממאתים ולא למנה מִמְנָה?

ב. אשה שאבדה כתובתה — האם חייבת לכתוב כתובה אחרת?

ג. האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה — האם תנאו קיים? ומה הדין כשהתנה על הכתובה?

א. אם בא לפחות מסכום הכתובה שקבעו חכמים; —

לדברי רבי מאיר, הרי זו בעילת זנות. (ונקטו התוס' (נא.). דלא כהריב"ן, שבין באופן שבאמת יש לה כתובה אלא שאמר לפחות לה ובין באופן שבאמת אין לה — בעילתו בעילת זנות).

רבי יהודה אומר: אם רצה כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת התקבלתי ממך מנה. ולא למנה כותב מנה והיא כותבת התקבלתי ממך חמשים זוז. ודוקא בכגון זה אבל באמירה לא, שסובר רבי יהודה כתובה דרבנן והמתנה לבטל דין דרבנן אפילו בדבר שבמזון תנאו בטל, שעשו חכמים חיזוק לדבריהם. מדברי הרמב"ן משמע שאף לרבי יהודה אינו רשאי למחול על כל הכתובה אלא על מקצתה.

(ע' באר אליהו אה"ע סו).

רבי יוסי אומר: רשאי להתנות.

לדברי רב דימי בשם בר קפרא ורבי יוחנן [כפי שפירש רבי אבהו], בסוף ביאה (כלומר לאחריה) דברי הכל אינה מוחלת וצריך לכתוב 'התקבלתי' אף לרבי יוסי. ולדברי רבין בשמם, בתחילת חופה דברי הכל מוחלת ואין צריך לכתוב 'התקבלתי', ומחלוקת רבי יוסי ורבי יהודה בסוף חופה או בסוף ביאה.